Spovedania și iertarea păcatelor

Spovedania nu se identifică în mod absolut cu iertarea păcatelor. Aceasta o cunosc foarte bine creștinii care, deși se spovedesc de foarte multe ori, cu toate acestea, nu se pot elibera de anumite păcate pe care le repetă, iar pe de altă parte nu au certitudinea interioară că s-a produs restabilirea relației lor cu Dumnezeu.

Înainte de a purcede la dezvoltarea temei spovedaniei, consider că ar fi bine să vedem ce înseamnă exact expresia iertarea pacatelor. Voi folosi în acest sens doua pasaje patristice. Unul este al Sfântului Diadoh al Foticeii și celălalt al Sfântului Simeon Noul Teolog.

Sfântul Diadoh al Foticeii învață că trebuie „să fim într-o neîntreruptă atenție la simțirea spovedaniei", pentru că este posibil ca a noastră conștiință să fie înșelată și să ni se pară că ne spovedim bine. Desigur, el recomandă ca, după spovedania greșelilor fără de voie, să ne nevoim în mod desăvârșit „până se va încredința conștiința noastră prin lacrimile dragostei, despre iertarea acestora"[1]. Aici se vede clar că nu este de ajuns doar relatarea, ci și nevoința de după relatarea păcatelor, până vom dobândi înștiințarea interioară că păcatul nostru a fost iertat de Dumnezeu. Prin urmare, iertarea are un caracter mai cuprinzător decât spovedania.

Sfântul Simeon Noul Teolog descrie cum a primit înștiințare de la Dumnezeu că i-au fost iertate păcatele. Într-unul din minunatele și revelatoarele sale texte, pe care l-a scris spre sfârșitul vieții ca îndrumare pentru ucenicii săi, vorbește despre experierea Dumnezeului celui viu, pe care el însuși a avut-o. Descrie cum a ajuns la vederea lui Dumnezeu, cum a dobândit comuniunea cu El – de vreme ce **vederea lui Dumnezeu este în mod esențial unire și comuniune cu Dumnezeu și, prin urmare, îndumnezeire a omului** – cum a auzit glasul lui Dumnezeu, și cum a vorbit el însuși cu Dumnezeu.

Sfântul Simeon ne spune că pe durata vederii lui Dumnezeu, „frumusețea negrăită a ceea ce se arăta mi-a rănit inima și m-a atras spre o iubire nesfârșită". Iar descriind starea în care se găsea în acea clipă, el spune printre altele: „Mi s-a dat încredințarea iertării păcatelor mele și mă vedeam pe mine însumi mai păcatos decât orice om"[2]. Se mai spune aici că **atunci când a ajuns la**

vederea lui Dumnezeu, adică la îndumnezeire, a primit înștiințarea iertării și lăsării păcatelor sale.

Acest lucru se vede și într-o mărturie duhovnicească contemporană. **Atunci când Dumnezeu i s-a arătat Sfântului Siluan Athonitul, „toată ființa lui a fost înștiințată că i-au fost iertate pacatele. Au pierit flacarile iadului care se aflau în jurul său, a încetat iadul care îl chinuia de o jumătate de an. În acel moment i s-a dat să trăiască deosebita bucurie si marea odihnă a împăcarii cu Dumnezeu.** În sufletul său stăpânea o nouă și dulce simțire a iubirii față de Dumnezeu și față de oameni, pentru fiecare om. A încetat rugăciunea de pocăință, a dispărut acea dureroasa și arzătoare căutare a iertarii, care nu lăsa somnul să vină pe pleoapele lui. Oare aceasta însemna că acum putea să se predea în sfârșit liniștit somnului? Nu, desigur.

În timpul imediat următor arătării, sufletul lui Siluan, care și-a cunoscut învierea sa și a văzut lumina existenței celei adevărate și veșnice, a trăit într-o **sărbătoare pascală**. Toate erau frumoase: lumea măreață, oamenii placuți, natura neînchipuit de frumoasă, trupul s-a schimbat și a devenit sprinten, puterile îi sporisera, cuvântul lui Dumnezeu dăruia bucurie sufletului, privegherile de toată noaptea în Biserică și mai ales rugăciunile făcute la chilie deveneau dulci. Plin de bucurie, sufletul avea milă față de oameni și se ruga pentru întreaga lume”**[3]**.

Toate acestea înseamna că **iertarea pacatelor în Tradiția Ortodoxă este, în principal și înainte de toate, întoarcerea omului la frumusețea cea dintâi, la slava îndumnezeirii.**

Am spus mai înainte că păcatul în Tradiția Ortodoxă nu este simplu o negare a legii, ci îndepărtarea omului de Dumnezeu. Prin urmare, păcatul nu are doar o accepțiune etică, ci, în principal, una ontologică. În realitate, **păcatul este cădere, moarte, întunecare și captivitate a minții**. In esență, acesta este și păcatul strămoșesc. Iar această întunecare a minții nu este nimic altceva decât identificarea ei cu rațiunea (logica) și înrobirea ei de către patimi și de către condițiile mediului de viață.

În acest fel și **iertarea pacatelor este în primul rând luminarea minții, eliberarea ei de asuprirea logicii și a patimilor.** Desigur, nu uităm ca, în momentul când mintea omului se întunecă, atunci lucrează toate patimile și omul cade în felurite păcate. Astfel, **iertarea păcatelor este pe de-o parte,**

luminarea minții, adică eliberarea minții de asuprirea logicii și a patimilor, iar pe de alta, transfigurarea patimilor. Acestea două există împreună. Și când acestea două sunt lucrate, în strânsă legatură cu Taina Spovedaniei, așa cum am menționat mai sus, atunci putem vorbi despre iertarea păcatelor.

Totuși, în general, **putem susține că iertarea păcatelor are o dublă accepțiune. Prima este corecta acțiune terapeutică de a ne elibera mintea de dominația logicii și a patimilor, și după aceea, luminarea ei de harul lui Dumnezeu, care se face de către omul „plin de har", posesorul unor experiențe duhovnicești personale. Aceasta este lucrarea principală a duhovnicului. A doua este rugăciunea de iertare, care este dată de episcop în principal, și apoi de preoții cărora episcopul le-a dat posibilitatea să săvârșească Taina Sfintei Spovedanii. Acest fapt reprezintă oficializarea terapiei și reintrarea creștinului în viața Bisericii. Totdeauna preceda prima accepțiune a Spovedaniei și apoi urmează cea de-a doua. De asemenea, este de la sine înțeles faptul că terapia continua și după spovedanie.**

Acest lucru se vede limpede în Tradiția Bisericii. **Ani întregi, cineva care savârșea un anume păcat, urma metoda terapeutică a spovedaniei, după care, episcopul îi citea rugăciunile de iertare. El era primit în acest fel la Dumnezeiasca Euharistie și se împărtășea cu Sfintele Taine, cu Trupul și Sângele lui Hristos. Rugaciunea de iertare era finalitatea unei terapii anterioare a acelui om și certificarea faptului că el este vindecat, ca apoi, vindecat fiind, să meargă mai departe la cuminecarea cu Trupul și cu Sângele lui Hristos**[4].

După analiza făcută iertarii păcatelor este necesar să observam și marea temă a spovedaniei.

Să luăm aminte la faptul că în textele Sfintei Scripturi și ale Sfinților Parinți există două feluri de spovedanie. Primul este spovedania în minte, pe care o facem rugându-ne lui Dumnezeu, și al doilea, spovedania pe care o facem medicului duhovnicesc, care este terapeutul nostru. Sfântul Ioan Sinaitul, vorbind despre străpungerea inimii (katanyxis) și definind înțelesul cuvântului, spune că „străpungerea este un chin neîncetat al conștiinței, care pricinuiește împrospătarea focului inimii, prin mărturisirea făcută în minte"[5].

Mărturisirea făcută în minte creează străpungerea, iar străpungerea mângâie inima omului. Dincolo de acestea, **spovedania este căinta nestavilită și se desăvârșește în atmosfera metanoiei.** Tânguirea inimii este cea care produce „uitarea firii". „Mărturisirea (în minte) este uitarea firii, când din pricina ei cineva a uitat să mănânce pâinea lui"[6]. Este necesar, potrivit Sfântului Diadoh al Foticeii, să aducem o neîntreruptă și smerită mărturisire Stăpânului Hristos chiar și pentru păcatele fără de voie, și să nu ne oprim „până când nu se va încredința conștiința noastră prin lacrimile dragostei, despre iertarea acestora"**[7]**. În afară de aceasta, Sfântul Ioan Scărarul recomandă să fim foarte atenți ca nu cumva, conștiința noastra „să se mintă pe sine, cugetând că s-a mărturisit de ajuns lui Dumnezeu"[8].

Scrie aceasta deoarece, rugându-ne lui Dumnezeu și mărturisindu-ne păcatele noastre, de multe ori facem aceasta lucrare în chip greșit și astfel trăim în acea suficiență de sine, că ne-am mărturisit păcatele noastre. Aceasta este de fapt o falsă simțire de sine. Prin urmare, este bine să fim continuu pregatiți, pentru că dacă nu ne spovedim cum se cuvine, ne va cuprinde „o frică nelămurită în vremea ieșirii sufletului nostru"[9].

Spovedania către Dumnezeu prin rugăciune nu desființează mărturisirea păcatelor noastre părintelui duhovnic, nici mărturisirea făcută părintelui duhovnic nu anulează mărturisirea prin rugăciune. Este necesar ca ambele feluri de mărturisire să fie împreună-legate. Totuși, după spovedania prin rugăciune, este nevoie și de venirea la duhovnic. Dumnezeu l-a investit pe acesta cu harul iertarii pacatelor: „Luati Duh Sfant; celor carora le veti ierta pacatele, iertate vor fi, iar celor carora le veti tine, tinute vor fi" (Ioan 20, 22-23). Din acest pasaj se vede clar „de cât de multă cinste i-a învrednicit pe preoți harul Duhului Sfânt"[10].

Preoților, după Sfântul Ioan Hrisostom, „li s-a îngăduit să se îngrijească de cele cerești, de vreme ce, în timp ce preoții lucrează pe pământ, Dumnezeu stăpânește în cer și Stăpânul întărește voia robilor săi"[11]. De aceea trebuie să ne îndreptăm pentru vindecarea noastră spre preoții duhovnicești. „Mai întâi de toate, să ne mărturisim Bunului și Singurului nostru Judecător"[12]. Chiar și dacă bunul nostru judecător ne poruncește să ne spovedim în fața tuturor, trebuie s-o facem, pentru că principiul fundamental al terapiei este acela potrivit căruia traumele care sunt mărturisite se vindecă. De asemenea, „când un doctor își mărturisește neputința, e nevoie să mergem la altul"**[13]**. Desigur, ca terapia să reușească este necesar un medic bun. Toți preoții duhovnici pot săvârși Taina

Sfintei Spovedanii, dar nu toți pot vindeca, pentru că nu au preoția duhovnicească. Dacă „judecata cu privire la bolile trupești” poate fi greșită și „puținora le este cunoscută”, cu atât mai mult se întamplă aceasta cu bolile spirituale. „Cu atât mai mult poate greși judecata cu privire la cele sufletești”. De altfel, patimile sufletului sunt „mai mari și mai greu de pătruns”[14]. Când un preot prezintă neputință terapeutică, trebuie să mergem la altul, „căci rari sunt cei ce se tămaduiesc fără doctor”[15].

Mitropolit Hierotheos Vlachos, **Spovedania și vindecarea sufletului**, Edit. Doxologia, trad. din neogr. Nicușor Deciu, Iași, 2011, pp. 24-33.

[1] Sfântul Diadoh al Foticeii, Cuvânt ascetic în 100 de capete, capul 100, traducere de Pr. Dumitru Stăniloae în Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, vol. 1, Harisma, București, 1993, p. 473.

[2] SC 104, 258; Cateheze, pp. 197-198.

[3] Arhim. Sofronie Saharov, Viața Sfântului Siluan Athonitul, pp. 33-34 (ed. in lb. gr.).

[4] Arhim. Hierotheos Vlahos, Dialoguri despre Psihoterapia ortodoxă, pp. 237-238 și pp. 241-242 (ed. în lb. gr.).

[5] Sfântul Ioan Scărarul, Scara, EIBMBOR, București, 1992, p. 164.

[6] Ibidem.

[7] Sfântul Diadoh al Foticeii, Cuvânt ascetic…,p. 473.

[8] Ibidem.

[9] Ibidem.

[10] PG 48, 643A.

[11] PG 48, 643A.

[12] PG 48, 643A.

[13] Sfântul Ioan Scărarul, Scara, p. 112.

[14] Nichita Stethatos, Cele 300 de capete, despre fire și despre cunoștință,

traducere de Pr. D. Staniloae în Filocalia 6, EIBMBOR, București, 1977, p. 260.

[15] Sfântul Ioan Scărarul, Scara, p. 112.